ISSN 1392-6195 (print)
ISSN 2029-2058 (online)
JURISPRUDENCIJA
JURISPRUDENCE
2026, 33(1), p. 111–132.

VAIKO IR SKYRIUMI GYVENANČIO VIENO IŠ TĖVŲ MAKSIMALAUS BENDRAVIMO (50:50 PRINCIPU) NUSTATYMAS LIETUVOJE: TEISMŲ PRAKTIKOS AKTUALIJOS

Ugnė Klingerė
Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos
Privatinės teisės institutas
Elektroninis paštas: ugklingere@stud.mruni.eu

Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė
Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos
Privatinės teisės institutas
Elektroninis paštas: ingaieva@mruni.eu

Pateikta 2026 m. vasario 6 d., parengta spaudai 2026 m. gegužės 6 d.

DOI: 10.13165/JUR-26-33-1-06

Santrauka. *Lietuvos teismai vis dažniau sprendžia dėl vaiko bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarkos, pagal kurią vaikas su abiem tėvais praleidžia po tiek pat laiko, taikymo. Remiantis dokumentų, teismų praktikos analizės, sisteminiu ir lyginamuoju metodais, straipsnyje analizuojama, kokie kriterijai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje išskiriami kaip būtini sprendžiant šį klausimą, kodėl išskirti tokie kriterijai ir kaip jų turinys atskleidžiamas Lietuvos apeliacinės instancijos teismų praktikoje ir teisės mokslininkų darbuose. Remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuota praktika, esminiai vertinami kriterijai turėtų būti: vaiko nuomonė, vaiko amžius ir poreikiai, tėvų gyvėnamosios vietos ir atstumas nuo jų iki vaiko ugdymo įstaigos, tėvų galimybės įgyvendinti tokią tvarką, vaiko ryšys su kiekvienu iš tėvų, tėvų tarpusavio santykiai. Įtakos Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išskirtiems kriterijams galėjo turėti Europos šeimos teisės komisijos (CEFL) tėvų atsakomybės principai. Apeliacinės instancijos teismų praktikos analizė atskleidžia, kad teismai iš esmės remiasi šiais kriterijais, išsamiai vertindami geriausius vaiko interesus, kai nustatoma maksimali bendravimo tvarka. Vis dėlto pastebima, kad bylose vertinami ne visi, o tik tam tikri kriterijai, ypač pasigendama išsamiau įvertintų konfliktiškų tėvų santykių.*

Reikšminiai žodžiai*: geriausi vaiko interesai, bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu*

iš tėvų tvarka, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, tėvų tarpusavio santykiai, lygiavertė tėvystė.

Įvadas

Kasmet Lietuvoje išsituokia daugiau nei 7 tūkst. porų, iš kurių daugiau nei pusė turi nepilnamečių vaikų, vadinasi, beveik 6 tūkst. vaikų kasmet vienaip ar kitaip dalyvauja tėvų skyrybų procese[1]. Be abejonės, realiai vaikų, gyvenančių išsiskyrusiose šeimose, yra gerokai daugiau, kadangi dalis asmenų vaikų susilaukia nesudarę santuokos. Be to, tiek Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba)[2], tiek Antstolių rūmų[3] duomenimis, 2023–2024 m. stipriai išaugo tėvų, tarpusavyje nesutariančių dėl bendravimo su vaiku tvarkos įgyvendinimo, skaičius. Tai, kad daugėja tėvų tarpusavio ginčų dėl bendravimo su vaikais, būdinga ne tik Lietuvai, bet ir kitoms Vakarų valstybėms[4]. Viena šio reiškinio priežasčių – kintantys lyčių vaidmenys, stiprėjanti lygiavertė tėvystė ir su tuo susijęs abiejų tėvų noras po gyvenimo skyriumi pradžios kuo daugiau laiko praleisti su vaikais[5]. 2023 m. tyrimo duomenimis, bendravimo modelis, pagal kurį vaikai su abiem tėvais praleidžia ne mažiau nei 30 proc. laiko, vis populiaresnis Europoje. Iš tirtų valstybių labiausiai toks modelis paplitęs Skandinavų šalyse: Švedijoje (42,5 proc. vaikų), Suomijoje (23,8 proc.), taip pat Belgijoje (19,6 proc.)[6].

Autorių atlikta statistinių duomenų analizė patvirtina, kad ir Lietuvos teismus pasiekia bylos[7] dėl maksimalaus bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų modelio taikymo (dar kitaip Lietuvos teismų praktikoje vadinamas 50:50 bendravimo principu), pagal kurį bendravimo su vaikais laiką tėvai siekia dalintis lygiomis dalimis[8]. Be abejonės, kin-

---

1 Oficialiosios statistikos portalas. Lietuvos statistikos departamentas, žiūrėta 2025 m. spalio 1 d., https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=9e3abc01-5873-4514-9b26-9ec1d742908f#/.

2 Vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, „2024 m. metinių ataskaitų duomenys“, žiūrėta 2025 m. spalio 14 d. https://vaikoteises.lrv.lt/lt/administracine-informacija/ataskaitos/metines-veiklos-ataskaitos/.

3 „Lietuvos antstoliai“, Facebook, žiūrėta 2024 m. vasario 13 d., https://www.facebook.com/share/p/68iCTQVgAvyLN4ys/?mibextid=WC7FNe.

4 Rakel Berman ir Kristin Daneback, „Children in dual residence arrangements: a literature review“, *Journal of family studies*, 28 (2019): 1453, https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13229400.2020.1838317.

5 Marsha Kline Pruett ir J. Herbie DiFonzo, „Closing The Gap: Research, Policy, Practice, and Shared Parenting” 52 (2014): 10–11, https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/faculty_scholarship/400; Maria Cancian, Molly A. Costanzo, Daniel R. Meyer, „*Formal and Informal Shared Parenting Among Divorced and Never-Married Parents*“, *Journal of Marriage and Family* (2025): 1-2, https://doi.org/10.1111/jomf.70024.

6 Mia Hakovirta ir kt., „Joint physical custody of children in Europe: A growing phenomenon“, *Demographic research* 49 (2023): 484, https://www.demographic-research.org/articles/volume/49/18.

7 Pagal straipsnyje numatytus kriterijus atlikta teismų praktikos analizė parodė, kad nuo 2018 m. tokių bylų apeliacinės instancijos teismuose daugėja. Statistiniai paieškos rezultatai: 2019 m. – 1, 2020 m. – 7, 2021 m. – 21, 2022 m. – 40, 2023 m. – 43, 2024 m. – 57 bylos.

8 Šiame straipsnyje bendravimo tvarka, pagal kurią vaikas su abiem tėvais praleidžia tiek pat laiko, bus vadinama „maksimalia bendravimo tvarka“ arba „50:50 bendravimo tvarka“, abiem sąvokoms suteikiant sinoniminę reikšmę.

tantys šeimų poreikiai, tėvų vaidmenų pokyčiai lemia, kad teismai, priimdami sprendimus dėl vaiko ir skyriumi gyvenančio vieno iš tėvų bendravimo tvarkos, susiduria su sudėtinga užduotimi – ne tik įvertinti neretai priešingus tėvų reikalavimus, tačiau, svarbiausia, užtikrinti, kad priimtas sprendimas būtų pagrįstas ir atitiktų geriausius vaiko interesus. Teisės aktuose neįtvirtinta geriausių vaiko interesų sąvoka, nes tai nėra statiškas terminas, kiekvienu konkrečiu atveju geriausi vaiko interesai turi būti nustatomi individualioji byloje[9]. Taigi kyla klausimas, kokiais kriterijais remiantis teisme turėtų būti vertinama, ar nustatyta maksimali bendravimo tvarka atitinka geriausius konkretaus vaiko interesus.

Šio straipsnio tikslas yra išanalizuoti Lietuvos teismų praktikoje taikomus kriterijus, kurie pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) suformuotą praktiką turėtų būti vertinami, nustatant, ar 50:50 bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarka atitinka geriausius vaiko interesus. Tikslui pasiekti iškelti šie uždaviniai:

1. Išanalizuoti Lietuvos Respublikos teisinį reguliavimą dėl vaiko bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų.
2. Identifikuoti LAT praktikoje suformuluotus pagrindinius kriterijus, kuriais remiantis turėtų būti nustatoma, ar 50:50 bendravimo tvarkos modelis atitiks geriausius vaiko interesus.
3. Atskleisti identifikuotų kriterijų taikymą Lietuvos teismų praktikoje (apeliacinė ir kasacinė instancija).

Tyrimo objektu pasirinktas kriterijų, kurie pagal LAT suformuotą praktiką turėtų būti vertinami nustatant, ar 50:50 bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarka atitinka geriausius vaiko interesus, turinys ir taikymas.

Tyrimo apimtis. Siekiant aprėpti visus LAT suformuluotus kriterijus, įskaitant ir konfliktiškus tėvų santykius, analizei pasitelkti tik teismų sprendimai, priimti bylose, kuriose 50:50 bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarkos nustatymo klausimas buvo spręstas ginčo teisenos tvarka apeliacinėje instancijoje[10]. Dėl straipsnyje nagrinėjamo klausimo kompleksiškumo ir apimties tyrimo metu pasirinkta analizuoti tik bendravimo tvarkos su vaiku nustatymą, neapimant gyvenamosios vietos ir išlaikymo aspektų. Siekiant tyrimo aktualumo, atsižvelgiant į teismo nutarčių skaičių tokiose bylose ir užtikrinant analizės patikimumą ir išsamumą, analizuotos tik pačios naujausios (2024 m. sausio 1 d. – 2025 m. spalio 1 d.) apeliacinės instancijos teismų nutartys. Bylos atrinktos „Infolex“ teismų praktikos paieškos sistemoje, jas filtruojant pagal tipą (civilinės), datą, raktinę frazę (50ss50) motyvuojamojoje dalyje ir paminėtą aktą (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3 knygą). Nurodytu būdu išskirtos bylos buvo peržiūrėtos, atrinktos ir išsamiai analizuotos tos, kuriose apeliacinės instancijos teismas sprendė dėl 50:50 bendravimo tvarkos nustatymo.

9 Jungtinių Tautų vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 14. Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus (3 straipsnio 1 dalis). Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, žiūrėta 2025 m. spalio 14 d., http://vtaki.lt/lt/teisine-informacija/tarptautine-praktika/jungtiniu-tautu-vaiko-teisiu-komiteto-komentarai.

10 Pagal nustatytus paieškos filtrus rasti 89 vnt. apeliacinės instancijos bylų, analizuojant pirmos instancijos bylas jų būtų gerokai daugiau ir reikėtų atlikti atsitiktinių bylų analizę, taip mažinant tyrimo išsamumą ir patikimumą.

1 lentelė. Straipsnyje analizuojamos teismų praktikos apimtis

Pagal nurodytus paieškos filtrus „Infolex“ sistemoje atrinktų bylų skaičius	Po turinio analizės atrinktų bylų, kuriose atskleidžiamas straipsnyje analizuojamų kriterijų turinys, skaičius
89	29

Tyrimo metodai. Tyrimui pasitelkti dokumentų ir teismų praktikos analizės, sisteminės ir lyginamosios analizės metodai. Temai aktualūs teisinis reguliavimas ir teisės mokslininkų darbai analizuoti remiantis dokumentų analizės ir sisteminės analizės metodais, teismų praktika – teismų praktikos analizės metodu. Lyginamosios analizės metodu palygintas LAT, Lietuvos teismų praktikoje ir mokslininkų darbuose atskleistas kriterijų turinys.

Temos ištirtumas. Vaiko bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tema iš dalies nagrinėta 2025 m. publikuotame N. Pogorelčnik Vogrinc ir A. Limantės tyrime[11]. Vis dėlto jame tik glaustai apžvelgiamas šios srities Lietuvos ir Slovėnijos teisinis reguliavimas ir susiklosčiusi praktika, neanalizuojami šio straipsnio objektu pasirinkti maksimalios bendravimo tvarkos nustatymo kriterijai. Nagrinėjamos temos kontekste taip pat svarbu paminėti, kad vaiko teisių užtikrinimo klausimai analizuoti J. Stripeikienės straipsniuose[12], vaiko teisė būti išklausytam plačiau aptarta A. Limantės ir A. Račkauskaitės-Burneikienės[13], šeimos bylų nagrinėjimo ir teismų sprendimo vykdymo ypatumai analizuoti E. Tamošiūnienės ir I. Kudinavičiūtės-Michailovienės darbuose[14]. Taip pat aktualūs metodiniai leidiniai, parengti O. Intės, J. Sondaitės ir A. Tvaronavičienės[15] bei O. Intės, A. Tvaronavičienės ir D. Vasarienės[16]. Maksimalios bendravimo tvarkos (50:50 principu) klausimas analizuojamas naujausiuose užsienio autorių: Tapio Koivula[17], Laura Merla, Lorena Izaguirre

11 Neža Pogorelčnik Vogrinc ir Agnė Limantė, „Children in Family Law Cases: Comparative Study of Custody and Contact Arrangements in Slovenia and Lithuania“, Iš *Children's Rights in Central and Eastern Europe, edited by A. Limantė and R. Vaičiūnienė, vol. 29 of* European Union and Its Neighbours in a Globalized World (Cham: Springer, 2025). https://doi.org/10.1007/978-3-032-07092-0_3.

12 Pavyzdžiui, Janina Stripeikienė, „Vaiko interesus atitinkantis teisingumas: samprata, prielaidos ir kai kurie probleminiai aspektai“, *Jurisprudencija* 28, 1 (2021): 33–51, Janina Stripeikienė, „Vaiko, kaip savarankiško teisės subjekto, problema“, *Jurisprudencija* 42, 43 (2003): 12–17, Janina Stripeikienė, „Vaiko teisė į pagarbą“, *Jurisprudencija* 24, 2 (2017): 293–310.

13 Agnė Limantė ir Aistė Račkauskaitė-Burneikienė, „Vaiko išklausymo reikalavimas šeimos bylose“, *Teisė* 106 (2018): 99–113.

14 Egidija Tamošiūnienė ir Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė, *Šeimos bylų nagrinėjimo ir teismo sprendimų vykdymo ypatumai* (Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2013); Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė ir Triin Uusen-Nacke, „Protection of Child Rights in Family Cases in Lithuania and Estonia“, iš *Legal Protection of Vulnerable Groups in Lithuania, Latvia, Estonia and Poland: Trends and Perspectives*, A. Limantė, D. Pūraitė-Andrikienė (Springer, 2022).

15 Odeta Intė, Jolanta Sondaitė ir Agnė Tvaronavičienė, *Vaiko nuomonės išklausymo metodinis vadovas* (Vilnius: Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, 2023).

16 Odeta Intė, Agnė Tvaronavičienė ir Dalia Vasarienė, *Geriausių vaiko geriausių interesų principo užtikrinimo metodinis vadovas* (Vilnius: Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2024).

17 Tapio Koivula, „Shared Parenting in Europe: Should Legal Measures Encouraging Shared Parenting Be Considered to Be in the Best Interests of the Child under European Human Rights Law?“, *International Journal of Children's Rights,* 31, 3 (2023): 598–623, https://research-ebsco-com.skaitykla.mruni.eu/c/2ldytd/search/

ir Sarah Murru[18], Karmen Toros, Rafaela Lehtme[19] darbuose, tačiau pastaruosiuose šaltiniuose koncentruojamasi į tokių bendravimo tvarkų paplitimo ar naudos vaikui (šeimai) analizę, o ne šiame straipsnyje nagrinėjamų klausimų aptarimą (tyrimą). Papildomai pažymėtina, kad straipsnyje siekiama atskleisti išimtinai Lietuvos teismų praktikoje taikomus kriterijus, pasitelkiamus vertinant tokios bendravimo tvarkos atitikimą geriausiems vaiko interesams. Taigi užsienio autorių įžvalgos esminės įtakos atlikto tyrimo naujumui ir aktualumui neturi, nes pasitelkiamos tik kaip šaltinis autorių identifikuotų kriterijų turiniui atskleisti ir juos santykinai pagrįsti.

1. Teisinis vaiko bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų reguliavimas Lietuvoje

Lietuvos teisės aktai nustato kelis esminius imperatyvus, susijusius su tėvų valdžios lygybe ir tėvų teise priimti sprendimus, susijusius su jų vaikais, t. y.:

„Tėvo ir motinos teisės ir pareigos savo vaikams yra lygios. Tėvai turi lygias teises ir pareigas savo vaikams, nesvarbu, ar vaikas gimė susituokusiems, ar nesusituokusiems tėvams, jiems santuoką nutraukus, teismui pripažinus ją negaliojančia ar tėvams gyvenant skyrium, nepaisant to, kad vaiko gyvenamoji vieta nustatyta teismo sprendimu su vienu iš tėvų“[20];

„Tėvai yra savo neveiksnių nepilnamečių vaikų atstovai pagal įstatymą“[21];

„Visus klausimus, susijusius su vaikų auklėjimu, sprendžia abu tėvai tarpusavio susitarimu. Jeigu tėvai nesusitaria, ginčijamą klausimą sprendžia teismas“[22];

„Visi klausimai, susiję su vaikais, turi būti sprendžiami išklausius vaiko nuomonę bei atsižvelgiant į ją, jei tai neprieštarauja geriausiems vaiko interesams“[23].

Taigi teisės aktuose aiškiai numatyta, kad tėvams, vaiko atstovams pagal įstatymą, suteikta pirmenybė priimti visus sprendimus, susijusius su jų vaikais, ir tik atvejais, kai tėvams nepavyksta susitarti arba priimtais sprendimais jie pažeidžia vaikų teises ir teisėtus interesus, sprendimo teisė suteikiama teismui, kuris privalo išklausyti vaiko nuomonę ir atsižvelgti į vaiko interesus.

Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas analizuojant bendravimo tvarkos su

details/jjoxm74b7r?db=asn&limiters=DT1%3A2020-10-16%2F2025-10-16%2CPT82%3AKFBUIGFjYWRlbWljIGpvdXJuYWwp&q=shared+parenting&searchMode=boolean.

18 Laura Merla, Lorena Izaguirre ir Sarah Murru, „Taking shared parenting seriously: a comparative study of how family policies accommodate shared physical custody in post-separation households“, *Journal of European Social Policy* 34, 5 (2024): 526-541, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09589287241270943.

19 Karmen Toros ir Rafaela Lehtme, „Child-Centred Approach to Shared Parenting: Parents' Experiences with Bird's Nest Parenting Arrangement“, *Child and Adolescent Social Work Journal* 41, 2 (2024): 269–286, https://link.springer.com/article/10.1007/s10560-022-00862-4.

20 Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (suvestinė redakcija 2026-05-01–2026-05-31) 3.156 str., *Valstybės žinios,* 2000-09-06, Nr. 74–2262.

21 *Ibid.,* 3.157 str. 1 d.

22 *Ibid.,* 3.165 str. 3 d.

23 Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (suvestinė 2026-05-07–2026-06-29) 380 str., *Valstybės žinios*, 2002-04-06, Nr. 36–1340.

skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų nustatymo aspektu, būtina paminėti, kad Civilinio kodekso 3.175 str. 2 d. pateikiamos gairės – teismas įpareigojamas bendravimo tvarką nustatyti atsižvelgiant į vaiko interesus ir sudarant galimybę skyrium gyvenančiam tėvui ar motinai maksimaliai dalyvauti auklėjant vaiką, papildomai nurodoma, kad minimalus bendravimas gali būti nustatomas tik tuomet, jei nuolatinis maksimalus bendravimas kenkia vaiko interesams[24]. Civilinio kodekso 3.170 str. 2 d. aiškiai numatyta ir vaiko teisė nuolat ir tiesiogiai bendrauti su abiem tėvais, nesvarbu, kur tėvai gyvena[25].

Pastebėtina, kad teisės aktų nuostatose nedetalizuojama, kas laikoma maksimaliu dalyvavimu auklėjant vaiką ar minimaliu bendravimu. Maksimalaus dalyvavimo auklėjant vaiką sąvoka šiek tiek analizuojama Civilinio kodekso 3 knygos komentare, kuriame nurodoma, kad dalyvavimas auklėjant vaiką apima ne tik tiesioginį bendravimą su vaiku, tačiau ir kitus aspektus: išlaikymą, asmeninio pavyzdžio rodymą, sąžiningą darbą, bendrą sprendimų dėl vaiko priėmimą[26]. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad Civiliniame kodekse minima skyriumi gyvenančio vieno iš tėvų teisė maksimaliai dalyvauti auklėjant vaiką nėra tapati šiame straipsnyje analizuojamai maksimaliai bendravimo tvarkai (kai vaikas su abiem tėvais faktiškai praleidžia tiek pat laiko), vadinasi, šiuo metu galiojančiame teisiniame reguliavime neįtvirtinti skirtingi laiko su vaiku pasidalinimo modeliai, kitaip nei kai kuriose kitose Europos valstybėse[27], neįtvirtinta, kokiam modeliui turėtų būti teikiamas prioritetas.

Taigi Lietuvos teisės aktuose nustatytos tik gana abstrakčios nuostatos, kuriomis vadovaudamiesi teismai turi priimti sprendimą dėl vaiko geriausius interesus atitinkančios bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarkos. Ir nors teisės aktų normos dėl bendravimo tvarkos nustatymo nesudaro kliūčių maksimaliai bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarkai nustatyti, jos nepateikia kriterijų, pagal kuriuos turėtų būti vertinamas bendravimo tvarkos intensyvumas (trukmė), išskyrus tai, kad būtina išklausyti ir atsižvelgti į vaiko nuomonę, jei tai neprieštarauja vaiko interesams, ir tėvų lygiateisiškumo principas.

2. Vaiko bendravimas su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų pagal 50:50 principą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje

Pirmasis LAT išaiškinimas dėl maksimalios bendravimo tvarkos konkrečioje byloje buvo pateiktas tik 2016 m.[28], tačiau pristatant LAT formuojamos praktikos raidą straips-

24 Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (suvestinė redakcija 2026-05-01–2026-05-31) 3.175 str., *Valstybės žinios,* 2000-09-06, Nr. 74–2262.

25 *Ibid.,* 3.170 str. 2 d.

26 *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Trečioji knyga. Šeimos teisė* (Vilnius: Justitia, 2012).

27 Laura Merla, Lorena Izaguirre ir Sarah Murru, „Taking shared parenting seriously: a comparative study of how family policies accommodate shared physical custody in post-separation households“, *Journal of European Social Policy* 34, 5 (2024): 526–541, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/09589287241270943.

28 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99-969/2016.

nyje analizuojamu klausimu paminėtina, jog LAT praktikoje ir anksčiau neabejotinai buvo sprendžiama dėl vaiko ir skyriumi gyvenančio vieno iš tėvų bendravimo tvarkos nustatymo.

LAT, vadovaudamasis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatomis[29], nuosekliai pabrėžė būtinybę visais atvejais vadovautis geriausių vaiko interesų principu ir kiekvienu konkrečiu atveju vertinti, kokia konkreti bendravimo tvarka bus geriausia vaikui toje konkrečioje situacijoje[30], išskyrė kriterijus, kurie turėtų būti vertinami nustatant vaiko gyvenamąją vietą ir bendravimo tvarką su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų[31]. Praktikoje pabrėžiama ir vaiko geriausių interesų viršenybė prieš tėvų interesus, pavyzdžiui, įpareigojant tėvus suderinti savo darbo grafiką ir nustatytą vaikui tinkamiausią bendravimo tvarką, o ne atvirkščiai[32]. Akcentuojama būtinybė užtikrinti maksimalų vaiko ir abiejų tėvų kontaktą, pabrėžiama abiejų tėvų svarba vaiko gyvenime[33]. Pastebėtina, kad LAT išaiškinimai atitiko ir to meto Europos Žmogaus Teisių Teismo tokiose bylose formuojamą praktiką tokiose bylose atidžiai vertinti geriausius vaiko interesus[34], užtikrinti maksimalų ir nuolatinį vaiko ir abiejų tėvų kontaktą[35], o sprendžiant dėl vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarkos vertinti tėvų gebėjimus[36].

Pažymėtina ir tai, kad būtent teismų formuojama praktika sudarė prielaidas įstatymų leidėjui papildyti tam tikras CK nuostatas[37]. Kasacinio teismo praktikoje prioritetu tapo nustatyti bendravimo su vaikais tvarką, jų tėvams pradėjus gyventi skyriumi, nepaisant, kad bylos šalys nereiškia tokio reikalavimo. Kasacinis teismas 2016 m. vasario 3 d. nutartyje pasisakė, kad „<...> teismas, spręsdamas santuokos nutraukimo klausimą ir nustatydamas vaiko gyvenamąją vietą su vienu iš tėvų, turi išspręsti ir vaiko bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu ar motina klausimą. <...> tokia praktika, kai, nutraukiant santuoką yra išsprendžiamas vaiko gyvenamosios vietos klausimas, nenustatant, kaip vaikas bendraus

29 Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 3 str. 1 d., *Valstybės žinios*, 1995-07-21, Nr. 60–1501.

30 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-242/2005.

31 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-49/2009; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-513/2007; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-41/2010.

32 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-454/2014; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99-969/2016.

33 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-335-313/2015.

34 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2009 m. gruodžio 3 d. sprendimas byloje *Zaunegger prieš Vokietiją*, peticijos Nr. 22028/04, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 10 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96020; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2011 m. vasario 3 d. sprendimas byloje *Sporer prieš Austriją*, peticijos Nr. 35637/03, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 10 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103234.

35 Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiosios kolegijos 2010 m. liepos 6 d. sprendimas byloje *Neulinger ir Shuruk prieš Šveicariją*, peticijos Nr. 41615/07, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 10 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99817; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2005 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje *Monory prieš Rumuniją ir Vengriją*, peticijos Nr. 71099/01, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 10 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68713.

36 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2011 m. vasario 3 d. sprendimas byloje *Sporer prieš Austriją*, peticijos Nr. 35637/03, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 10 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103234.

37 Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.43, 3.48, 3.53, 3.59, 3.64, 3.65, 3.76, 3.156, 3.157, 3.163, 3.169, 3.170, 3.174, 3.175, 3.178, 3.184 ir 3.190 straipsnių pakeitimo įstatymas (TAR, 2016-07-07, Nr. 19358), kurio vienas iš esminių aspektų susijęs su tuo, kad teismas turi išspręsti skyrium gyvenančio tėvo (motinos) dalyvavimo auklėjant nepilnamečius vaikus ir bendravimo su jais tvarkos klausimus.

su skyrium gyvenančiu tėvu ar motina, reiškia nepakankamą vaiko teisių apsaugą. Jei tėvai, reikšdami ieškinį dėl santuokos nutraukimo, nenurodo, kaip bus užtikrinta vaiko teisė bendrauti su tuo iš tėvų, su kuriuo jis gyvens skyriumi, teismas turi pasiūlyti aptarti šį klausimą teismo posėdžio metu, o jei teismas išsiaiškina, kad tėvams bendru sutarimu nepavyksta nustatyti tokią bendravimo tvarką, kuri geriausiai užtikrintų vaiko interesus ir būtų realiai vykdoma, teismas savo iniciatyva sprendžia, kaip bus įgyvendinta vaiko teisė bendrauti su skyrium gyvenančiu vienu iš tėvų (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 376 straipsnis)“[38]. Vėlesnėse bylose pastebima, kad „<...> tais atvejais, kai vienas iš tėvų, nesutikdamas su teismo sprendimu nustatyta bendravimo su vaiku tvarka, dėl to paduoda apeliacinį skundą ir jame nurodo kitokią bendravimo tvarką, tai nelaikoma naujų reikalavimų iškėlimu ir šio pasiūlymo vertinimas patenka į bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas (CPK 312, 320 straipsniai)“[39].

Analizuojamos temos kontekste svarbu atkreipti dėmesį, kad aukščiau aptartas Civilinio kodekso 3.175 str. 2 d. minimas maksimalus dalyvavimas auklėjant vaiką ankstesnėje LAT praktikoje aiškinamas taip: „tėvui (motinai), negyvenančiam kartu su vaiku, neturi būti daromi apribojimai bendrauti su vaiku (dėl vietos, būdo, sąlygų ir pan.), jeigu tai nereikalinga vaiko interesams apsaugoti. Teismas nustato skyrium gyvenančio tėvo ar motinos bendravimo su vaiku tvarką, atsižvelgdamas į vaiko interesus ir sudarydamas galimybę skyrium gyvenančiam tėvui ar motinai maksimaliai dalyvauti auklėjant vaiką“[40]. Per 15 m. šis LAT išaiškinimas dėl maksimalaus dalyvavimo auklėjant reikšmės beveik nesikeitė[41]. Vis dėlto naujesnėse nutartyse LAT jau akcentuoja, kad „teismo nustatoma skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarka pirmiausia turėtų būti orientuojama į maksimalų laiko, kurį vaikas praleidžia su kiekvienu iš tėvų savaitgaliais, švenčių dienomis ir atostogų metu, suvienodinimą bei tam tikro laiko, kurį vaikas galėtų bendrauti su skyrium gyvenančiu tėvu darbo dienomis, nepakenkiant normaliam vaiko dienos režimui, nustatymą“[42]. Taigi teismas jau aiškiai įvardija, kad šiame straipsnyje analizuojamas bendravimo tvarkos modelis nelaikomas prioritetiniu ir maksimalaus dalyvavimo auklėjant vaiką reikalavimas išpildomas, nustatant bendravimo tvarką, pagal kurią vaikas laiką su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų daugiausia leidžia savaitgaliais ar atostogų metu.

Esminiai LAT išaiškinimai šiame straipsnyje analizuojamu klausimu buvo suformuluoti dvejose – 2016 m. ir 2019 m. – bylose, kuriose, spręsdamas dėl 50:50 bendravimo tvarkos nustatymo, LAT pateikė kelis labai svarbius išaiškinimus. Toliau bus glaustai apžvelgiami svarbiausi iš jų.

Pirmoje byloje LAT peržiūrėjo apygardos teismo sprendimą, kuriuo buvo nustatyta tokia bendravimo tvarka, kuomet vaikas su kiekvienu iš tėvų gyvena kas antrą dieną. 2016 m.

38 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16-706/2016.

39 Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-427-378/2016.

40 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-242/2005.

41 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-177-969/2020 ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-404-969/2021.

42 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-404-969/2021.

vasario 19 d. nutartyje[43] LAT pabrėžė, kad bendravimo tvarka turi būti nustatoma tik su tuo iš tėvų, kuris gyvena skyriumi, vadinasi, net priimant sprendimą dėl vaiko bendravimo su tėvais po tiek pat laiko, bendravimo tvarka turi būti nustatoma nurodant išskirtinai tik laikotarpius, kuriuos vaikas praleis su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų. Šioje nutartyje teismas iš esmės neatmetė, kad tokia bendravimo tvarka galima, tačiau pažymėjo, kad ji galėtų būti nustatoma, tik jei: 1. sutinka abu tėvai; 2. tokia tvarka atitinka geriausius vaiko interesus; 3. su ja sutinka vaikas, sugebantis išreikšti savo nuomonę. Šioje nutartyje teismas taip pat išskyrė aspektus, į kuriuos būtina atsižvelgti, vertinant, ar būtent toks bendravimo modelis bus geriausias vaikui: „vaiko amžius ir poreikiai, sveikatos būklė, lankomų ugdymo įstaigų buvimo vieta, faktinė vaiko tėvų gyvenamoji vieta, nulemianti vaiko kilnojimosi iš vienos gyvenamosios vietos į kitą poreikį, tėvų galimybės įgyvendinti teismo nustatytą bendravimo tvarką“. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad šioje nutartyje LAT kaip būtiną kriterijų tokiai kraštutinei tvarkai[44] nustatyti laiko abiejų tėvų sutikimą su ja. Taigi, pagal tuo metu suformuotą praktiką, jei nėra abiejų tėvų sutikimo, nebūtų galima nustatyti 50:50 bendravimo tvarkos (bent tais atvejais, kai vaiko gyvenamoji vieta keičiama kasdien). Autorių nuomone, konkreti sąlyga galėjo silpninti galimybę užtikrinti konkretaus teismo sprendimo atitikimą geriausiems vaiko interesams, kadangi geriausi vaiko interesai visais atvejais turi būti vertinami analizuojant kriterijų visumą, pritaikant juos konkretaus vaiko ir šeimos situacijai, o ne siejant su vienos sąlygos (ne)buvimu[45].

Antruoju atveju[46] apygardos teismo sprendimu buvo nustatyta bendravimo tvarka, pagal kurią vaikas su skyriumi gyvenančiu tėvu bendrauja kas antrą savaitę. Šiuo atveju LAT taip pat pažymėjo, kad tokia tvarka galima išimtinai, tik jei atitinka geriausius vaiko interesus, tačiau kiek pakeitė aukščiau minėtoje byloje aptartą suformuotą LAT praktiką, pasisakydamas, kad ne tokią kraštutinę bendravimo tvarką (vaikas su kiekvienu iš tėvų gyvena po savaitę, o ne po vieną dieną) nustatyti galima ir nesant tėvų bendro sutarimo dėl jos. Teismas savo sprendimą argumentavo tuo, kad: 1) maksimalus vaiko bendravimas su kiekvienu iš tėvų tobuląja prasme (vaiko buvimas su kiekvienu iš tėvų po pusę laiko, t. y. gyvenimas po savaitę su kiekvienu tėvu) vaikui gali būti stabilumo ir saugumo garantas, leidžiantis jausti visavertį kiekvieno tėvo rūpestį ir meilę, o tai gali ypač pagerinti vaiko emocinę sveikatą; 2) kitaip nei 2016 m. nutartyje, kur buvo konstatuota, kad tokia tvarka

43 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99-969/2016.

44 Tikslumo dėlei labai svarbu paminėti, kad šioje nutartyje buvo svarstoma kraštutinė tvarka, pagal kurią vaikas su kiekvienu iš tėvų gyventų pakaitomis kas dieną, todėl liko neaišku, ar ne tokiai kraštutinei tvarkai nustatyti būtų būtinas tėvų sutarimas.

45 Jungtinių Tautų vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 14. Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus (3 straipsnio 1 dalis). Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, žiūrėta 2026 m. kovo 6 d., http://vtaki.lt/lt/teisine-informacija/tarptautine-praktika/jungtiniu-tautu-vaiko-teisiu-komiteto-komentarai; Tapio Koivula, „Shared Parenting in Europe: Should Legal Measures Encouraging Shared Parenting Be Considered to Be in the Best Interests of the Child under European Human Rights Law?“, *International Journal of Children's Rights* 31,3 (2023): 606, https://research-ebsco-com.skaitykla.mruni.eu-/c/2ldytd/search/details/jjoxm74b7r?db=asn&limiters=DT1%3A2020-10-16%2F2025-10-16%2CPT82%3AKFBUIGFjYWRlbWljIGpvdXJuYWwp&q=shared+parenting&searchMode=boolean.

46 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-279-969/2019.

gali būti nustatoma tik esant tėvų sutarimui, šiuo atveju teismas sprendimą argumentavo tuo, kad esant itin dideliems tėvų nesutarimams, tokia bendravimo tvarka apsaugos vaiką nuo kaskart patiriamo lojalumo konflikto ir sumažins pačių tėvų galimybes manipuliuoti situacijomis perduodant vaiką vienas kitam; 3) abu tėvai vaiku rūpinasi, jį myli, stengiasi patenkinti visus poreikius; 4) abu tėvai yra be galo skirtingos asmenybės, skirtingų pasaulėžiūrų, todėl vaikas, praleisdamas tiek pat laiko su kiekvienu iš tėvų, turės galimybę formuotis kaip visavertė asmenybė; 5) klausiamas, su kuriuo iš tėvų norėtų gyventi, vaikas ne kartą pasakė, kad norėtų gyventi su abiem tėvais; 6) tokia tvarka vaiko bendravimas su tėvais jau vyksta ir nėra ženklų, kad neatitiktų geriausių vaiko interesų. Nutartyje taip pat buvo išskirtos papildomos aplinkybės, kurias reikia įvertinti nustatant tokią bendravimo tvarką: „vaiko socialiniai ryšiai su kiekvieno iš tėvų gyvenamosiose vietose ar šalia jų gyvenančiais kitais asmenimis, kiekvieno iš tėvų užimtumas, jų galimybė pristatyti vaiką į ugdymo įstaigas ir paimti iš jų“. Palyginti su anksčiau aptarta 2016 m. nutartimi, 2019 m. LAT suformuotoje praktikoje, manytina, svarbus teigiamas pokytis geriausių vaiko interesų užtikrinimo aspektu yra tai, kad atsisakyta abiejų tėvų pritarimo, kaip būtinos sąlygos maksimaliai bendravimo tvarkai nustatyti, taip visas dėmesys skiriamas išsamiai geriausiems vaiko interesams užtikrinti būtinų kriterijų analizei ir geriausio sprendimo tam konkrečiam vaikui priėmimui.

Atskleidžiant ne tik LAT suformuluotų kriterijų sąrašą ir jų turinį, tačiau ir tai, kuo remiantis jie buvo suformuluoti, svarbu paminėti, kad dar 2007 m. Europos šeimos teisės komisija išleido tėvų atsakomybės principus[47]. Autorių nuomone, šis materialinės teisės harmonizavimo įrankis galėjo turėti įtakos LAT išskirtiems kriterijams. Pavyzdžiui, 3.20 principas, kuriame išskiriami kriterijai, įvardijami jau minėtose LAT nutartyse, sprendžiant dėl 50:50 bendravimo tvarkos nustatymo: vaiko amžius ir nuomonė, tėvų gyvenimo aplinkybės, tėvų tarpusavio santykiai ir atstumas tarp tėvų gyvenamųjų vietų ir iki vaiko ugdymo įstaigos. Manytina, kad LAT praktikos formavimuisi įtakos turėjo ir 2015 m. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija dėl lyčių lygybės ir bendros tėvų atsakomybės[48], kurioje akcentuojama, kad prioritetas, išskyrus, kai neatitinka geriausių vaiko interesų, turėtų būti skiriamas maksimaliai bendravimo tvarkai (*shared residence*). Be abejonės, LAT formuojamai praktikai nuolat įtakos turi ir EŽTT jurisprudencija. Ir nors šio neordinarinio teismo praktikoje iki šio momento nėra ryškesnių išaiškinimų konkrečiai dėl maksimalios bendravimo tvarkos (ne)atitikimo geriausiems vaiko interesams ir kriterijų, kuriems turėtų būti skiriama dėmesio tokiose bylose, naujausioje EŽTT praktikoje, kaip jau ir aukščiau aptartoje ankstesnėje, pabrėžiamos ne konkrečios laiko proporcijos, o vaiko ir abiejų tėvų ryšio išsaugojimas, išsamus geriausių vaiko interesų įvertinimas konkrečioje situacijoje, valstybės pareiga imtis visų priemonių vaiko ir abiejų tėvų bendravimui užtikrinti, taip pat teismų ir kitų institucijų pareiga priimant sprendimus išsamiai vertinti

47 Commission on European Family Law, *Principles of European Family Law Regarding Parental Responsibilities* (Antwerp–Oxford: Intersentia, 2007), 281–288.

48 „Equality and Shared Parental Responsibility: the Role of Fathers“, Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja, žiūrėta 2026 m. kovo 5 d., https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=22220.

šeimos aplinkybių visumą[49].

Apibendrinant tai, kas išdėstyta šiame skyriuje, galima teigti, kad LAT praktikoje, kai nenustatoma maksimali bendravimo tvarka, laikomasi nuostatos, kad šiame straipsnyje analizuojama bendravimo tvarka nelaikoma prioritetiniu būdu Civilinio kodekso 3.175 str. 2 d. užtikrinti. Nepaisant to, 2019 m. rugsėjo 9 d. byloje[50] LAT pripažino, jog *maksimalus vaiko bendravimas su kiekvienu iš tėvų tobuląja prasme – vaiko buvimas su kiekvienu iš tėvų po pusę laiko, t. y. gyvenimas po savaitę su kiekvienu tėvu vaikui gali būti stabilumo ir saugumo garantas, leidžiantis jausti pilnavertį rūpestį ir meilę iš kiekvieno tėvo, o tai gali ženkliai pagerinti vaiko emocinę sveikatą.* Galima daryti išvadą, kad LAT praktika vienareikšmiškai neatskleidžia, ar reikėtų orientuotis į laisvo laiko ar vis dėlto viso laiko padalinimą lygiomis dalimis.

Autorių nuomone, vaiko geriausių interesų užtikrinimo aspektu svarbiausia ne tai, ar LAT praktikoje suformuluotas prioritetinis vaiko ir skyriumi gyvenančio vienu iš tėvų modelis. Daug svarbiau, kiek dėmesio apskritai skiriama kiekvienoje konkrečioje situacijoje konkretaus vaiko poreikiams ir šeimos aplinkybėms išanalizuoti, konkretiems tai situacijai būtiniems kriterijams identifikuoti ir jais remiantis įvertinti, koks sprendimas atitinka konkretaus vaiko geriausius interesus[51]. Manytina, kad vaiko geriausių interesų užtikrinimo aspektu svarbiausia, jog LAT aiškiai identifikavo kriterijus, kuriuos būtina įvertinti sprendžiant dėl 50:50 bendravimo tvarkos atitikimo geriausiems vaiko interesams: vaiko nuomonė, vaiko amžius ir poreikiai, tėvų gyvėnamosios vietos ir atstumas nuo jų iki vaiko ugdymo įstaigos, tėvų galimybės įgyvendinti tokią tvarką, vaiko ryšys su kiekvienu iš tėvų, tėvų tarpusavio santykiai. Šią mintį pagrindžia ir tai, kad, remiantis Tapio Koivula atlikta analize[52], net ir tokiose Europos valstybėse kaip Švedija ar Norvegija, kur maksimalaus bendravimo modelis plačiai taikomas ir laikomas atitinkančiu geriausius vaiko interesus, nei teisės aktų nuostatos, nei teismų praktika neteikia prioriteto būtent šiam modeliui.

3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuluotų 50:50 bendravimo tvarkos atitikties geriausiems vaiko interesams kriterijų turinys Lietuvos teismų praktikoje ir mokslininkų darbuose

Lietuvos teisės aktuose nenumatytas sąrašas konkrečių kriterijų ar aplinkybių, kurios turi būti vertinamos sprendžiant, kokia bendravimo tvarka su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų geriausiai atitiks vaiko interesus, todėl esminis šaltinis, padedantis teismams

49 „Key Theme. Rights of the Child. Contact Rights“, Europos Žmogaus Teisių Teismas, žiūrėta 2026 m. kovo 10 d., https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/contact-rights.

50 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-279-969/2019.

51 Tokia nuomonė atitinka ir Jungtinių Tautų vaiko teisių komiteto bendrajame komentare Nr. 14, kuriame išsamiai aptariamas vaiko geriausių interesų principas, suformuluotas gaires dėl sprendimų, užtikrinančių geriausius vaiko interesus, priėmimo, taip pat straipsnyje pristatytą Europos Žmogaus Teisių Teismo formuojamą praktiką.

52 Koivula, *supra note*, 17: 607–609.

orientuotis, kokius kriterijus vertinti, yra tokiose bylose suformuota kasacinio teismo praktika. Dėl šios priežasties, manytina, labai svarbu išsamiau atskleisti, kaip šie kriterijai taikomi, koks jų turinys Lietuvos teismų praktikoje ir teisės mokslininkų darbuose, taip suteikiant daugiau informacijos teismams ir kitiems specialistams, kurie priima sprendimus dėl vaikų.

3.1. Vaiko nuomonė

Išklausant vaiko nuomonę tėvų ginčo dėl vaiko atveju, reikia išsiaiškinti vaiko savijautą, jo ryšius su kiekvienu iš tėvų, lūkesčius, pageidavimus, tai, kas neramina, kokios pagalbos vaikui gali reikėti[53]. Specialistai, teismai ir vaiko tėvai privalo prisiminti, kad vaiko nuomonės išklausymas negali tapti sprendimo perdavimu vaikui[54], t. y. blogąja praktika laikytina tiesioginis prašymas pasirinkti, su kuriuo iš tėvų vaikas norėtų gyventi. Užduoti tokie klausimai reikštų atsakomybės už sprendimą perdavimą vaikui, o tai gali sukelti sudėtingų emocinių išgyvenimų, be to, kaip pabrėžia tiek tarptautiniai[55], tiek nacionaliniai[56] teisės aktai, EŽTT jurisprudencija[57], būtina išklausyti ir atsižvelgti į vaiko nuomonę, tačiau visais atvejais vaiko nuomonė yra tik vienas iš informacijos šaltinių geriausiems vaiko interesams ir gãlimai situacijai, kai vaiko nuomonė prieštarauja jo paties interesams, nustatyti[58]. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai vaikas išsako nenorą bendrauti su vienu iš tėvų, remiantis LAT praktika, kuri nuosekliai atitinka ir aukščiau minėtus mokslininkų teiginius, ir EŽTT formuojamą praktiką, teismas turi teisę, motyvuodamas geriausiais vaiko interesais, neatsižvelgti į vaiko nuomonę ir, vertindamas, kad tai bus geriausia vaikui, vis tiek nustatyti ne minimalią vaiko ir bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarką[59]. Tai ypač dãžna tėvų ginčų dėl vaikų metu, kadangi tėvai gali daryti įtaką vaiko nuomonei, o vaiko išsakomi norai neatitikti ne tik geriausių jo interesų, tačiau ir realios jo nuomonės[60].

Svarbu ir tai, kad jau beveik prieš dešimtmetį kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad „<...> vaiko kompetencija priimti sprendimą dėl bendravimo su tėvu ir už jį atsakyti paprastai priklauso nuo vaiko amžiaus ir brandos, sąmoningumas didėja vaikui augant, bręstant, kai vaikas gali aiškiai apibrėžti priimamo sprendimo priežastis ir suvokti tokio

53 Intė, Tvaronavičienė ir Sondaitė, *supra note,* 15: 92.

54 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-962-936/2024. Šioje byloje apeliacinis teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, pagal kurią buvo nustatytas maksimalus vaiko bendravimas su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų, tačiau tik tais atvejais, kai vaikas sutinka. Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad tokia sąlyga neatitinka geriausių vaiko interesų, ją panaikino.

55 Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 13 straipsnis, *Valstybės žinios*, 1995-07-21, Nr. 60–1501.

56 Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (suvestinė redakcija 2026-05-01–2026-05-31) 3.177 str., Valstybės žinios, 2000-09-06, Nr. 74–2262.

57 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2010 m. liepos 27 d. sprendimas byloje *Gineitienė prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 20739/05, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 9 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100197.

58 Limantė ir Račkauskaitė-Burneikienė, *supra note,* 13: 104.

59 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-202/2014; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-444/2014.

60 Intė, Tvaronavičienė ir Sondaitė, *supra note,* 15: 91–93.

sprendimo padarinius <...>“[61].

Analizuojant apeliacinės instancijos teismų nutartis, priimtas būtent sprendžiant klausimą dėl 50:50 bendravimo tvarkos taikymo, matyti, kad teismai pabrėžia būtinybę užtikrinti, kad vaikas būtų tinkamai išklausytas[62], tačiau vaiko nuomonei bylose suteikiamas skirtingas svoris. Pavyzdžiui, vienose bylose teismas atsisakymą taikyti maksimalią bendravimo tvarką iš esmės grindė išskirtinai vaiko pageidavimu daugiau laiko praleisti su motina[63] ar su tėvu[64], vaiko nenoru bendrauti su vienu iš tėvų[65], neigiamomis patirtimis, susijusiomis su tėvo elgesiu[66], arba netgi argumentu, kad vaikas dėl amžiaus dar negali išreikšti savo nuomonės, o jo nuomonė sprendžiant tokios bendravimo tvarkos taikymo galimybę būtina[67]. Vienoje byloje teismas tokios tvarkos taikymą grindė būtent vaikų sutikimu su ja[68], tačiau kitu atveju, nors vaikai pasisakė labiau norintys miegoti mamos namuose, nusprendė, kad tokia tvarka, nors ir neatitinka vaikų nuomonės, geriausiai atitiks vaikų interesus[69]. Remiantis aukščiau aptartais mokslininkų pastebėjimais dėl vaiko nuomonės, kaip aspekto, kuris turi būti vertinamas sprendžiant bet kokius su vaiku susijusius klausimus, autorių nuomone, būtina atkreipti dėmesį, kad praktika, kuomet vieno ar kito sprendimo (ne)priėmimas grindžiamas vaiko negalėjimu dėl objektyvių priežasčių išreikšti savo nuomonę, neatitinka reikalavimo, jog vaiko nuomonė būtų laikoma tik vienu iš vertinamų, o ne viską lemiančiu kriterijumi priimant sprendimą, kadangi tokia pozicija gali reikšti sprendimo priėmimo naštos perkėlimą vaikui. Vis dėlto svarbu pastebėti, kad daugumoje aptartų bylų teismai gana išsamiai argumentuoja vaiko nuomonės atitikimą ar neatitikimą vaiko interesams, aiškiai identifikuodami, dėl kokių priežasčių būtent toks bendravimo modelis bus palankiausias vaikui, pavyzdžiui, remiasi tėvų darbo aplinkybėmis[70], galimybe svarstomą bendravimo tvarką realiai įgyvendinti[71], galimomis svarstomos tvarkos pase-

61 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 20 d. nutartis civilinė byloje Nr. 3K-3-420-378/2016.

62 Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1342-460/2024; Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1048-936/2024.

63 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-953-580/2025.

64 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1086-967/2025.

65 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-657-775/2024.

66 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-267-967/2025.

67 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-2414-565/2024.

68 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-466-950/2024.

69 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1155-894/2024.

70 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1155-894/2024.

71 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1086-967/2025.

kmėmis vaiko santykiams su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų[72].

3.2. Vaiko amžius ir poreikiai

Atsižvelgti į konkretaus vaiko amžių ir jo individualius poreikius, be abejonės, būtina sprendžiant bet kokius su vaiku susijusius klausimus. Kai svarstoma nustatyti vaiko bendravimą su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų pagal 50:50 principą, šie aspektai turi būti vertinami itin atidžiai. Žinoma, ne tik vaiko amžius, bet ir jo individualūs poreikiai keičiasi, todėl neįmanoma nustatyti tokios bendravimo tvarkos, kuri tiktų vaikui esant kūdikystėje ir jau sulaukus paauglystės[73]. Bendravimo tvarka nustatoma pagal to meto vaiko poreikius, raidos etapą, tačiau labai svarbu, kad tėvai suprastų, jog keičiantis vaiko poreikiams, jam augant būtina peržiūrėti bendravimo tvarką.

Atliekant teismų praktikos ir mokslinių šaltinių[74] analizę pastebėta, kad daugiausia neaiškumų, ar vaiko gyvenimas per dvejus namus atitinka jo geriausius interesus, yra būtent dėl jauno vaikų amžiaus (dažniausiai ~3 m.). Kiek ankstesnėje mokslinėje literatūroje būdavo teigiama, kad, tyrimų duomenimis, tokia bendravimo tvarka dažniausiai netinka vaikams iki 3 m. dėl dar besiformuojančio prieraišumo[75]. Vis dėlto naujesnėje mokslinėje literatūroje jau galima rasti autorių, palaikančių maksimalios bendravimo tvarkos taikymą (esant kitoms sąlygoms) ir vaikams iki 3 m.[76]. Kalbant apie vyresnius nei 3 m. vaikus, mokslinėje literatūroje amžius dažniausiai neišskiriamas kaip esminis kriterijus, kuris turėtų būti vertinamas sprendžiant dėl 50:50 bendravimo tvarkos (ne)atitikimo geriausiems vaiko interesams[77].

Teismų praktikoje išryškėja, kad iš esmės vaikų amžiaus aspektas, kuris yra svarbus kriterijus sprendžiant dėl maksimalios bendravimo tvarkos nustatymo, kaip ir literatūroje, analizuojamas, kai vaikai yra jaunesni. Pavyzdžiui, vienoje byloje teismas, netgi remdamasis

---

72 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-953-580/2025.

73 Robert E. Emery, *Dveji namai, viena vaikystė* (Vilnius: Vaga, 2017), 33.

74 Pavyzdžiui: Robert E. Emery, *Dveji namai, viena vaikystė* (Vilnius: Vaga, 2017), 109–147; Berman ir Daneback, *supra note,* 4: 1453.

75 Solomon L. Tornello, Robert E. Emery, Jill Rowen, Daniel Potter, Bailey Ocker ir Yiran Xu, „Overnight Custody Arrangements, Attachment, and Adjustment in Infants and Children“, *Journal of Marriage and Family* 75, nr. 4 (2013): 874–876, 880, https://doi.org/10.1111/jomf.12045.

76 William V. Fabricius, „Attachment and Parenting Time for Children under 3 Years of Age“, iš *The Oxford Handbook of Developmental Psychology and the Law* (Oxford: Oxford University Press, 2023), 123–235, https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197549513.013.6.

77 Pavyzdžiui: Malin Bergström, Emma Fransson, Anders Hjern, Lennart Köhler ir Björn Modin, „Preschool Children Living in Joint Physical Custody Arrangements Show Less Psychological Symptoms than Those Living Mostly or Only with One Parent“, *Acta Paediatrica* 106, nr. 6 (2017): 1013–1021, https://doi.org/10.1111/apa.14004; Lisa Salin, Sara B. Låftman, Anna-Lena Almqvist ir Michael Gähler, „Factors Associated with the Joint Physical Custody of European Children After Parental Separation“, *Population Research and Policy Review* 43, Nr. 1 (2024): 1–25. https://doi.org/10.1007/s11113-024-09909-z; Linda Nielsen, „Joint Versus Sole Physical Custody: Children's Outcomes Independent of Parent–Child Relationships, Income, and Conflict in 60 Studies“, *Journal of Divorce & Remarriage* 59, Nr. 4 (2018): 247–281, https://doi.org/10.1080/10502556.2018.1454204.

vaikų psichologiją tyrinėjančių autorių darbais, tokią bendravimo tvarką nustato 3 m. vaikui, argumentuodamas tuo, kad vaikas su abiem tėvais jaučiasi saugiai, abu tėvai geba juo pasirūpinti[78], kitu atveju panašiai argumentuojama sprendžiant dėl 3 ir 6 m. vaikų[79], trečioje byloje teismas konstatuoja, kad vaiko amžius (3 m.) negali būti pakankamas argumentas vaiko ir tėvo bendravimo intensyvumui riboti, taip išskiriant vaiką nuo kitų brolių (seserų)[80]. Vis dėlto yra teismo nutarčių, kuriose teismas atsisakymą taikyti 50:50 bendravimo su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų tvarką motyvuoja būtent vaikų amžiumi, nes jiems reikalinga stabili, mažiau kintanti aplinka[81] arba jie negeba dėl amžiaus išreikšti sutikimo dėl tokios tvarkos nustatymo[82]. Atkreiptinas dėmesys, kad tokiais argumentais teismas kartais remiasi spręsdamas ir dėl vyresnių (6 ir 11 m.) vaikų[83].

Taigi atlikus vaiko amžiaus, kaip vieno iš kriterijų, analizę paaiškėjo, kad vieninga teismų praktika šiuo klausimu nesusiformavo. Manytina, kad tam įtakos turi ir tai, kad aptartose LAT nutartyse jaunas vaikų amžius, kaip galima kliūtis tokiai tvarkai nustatyti, išsamiai neanalizuota. Pastebėtina, kad nors analizuotose bylose kai kuriais atvejais teismas atsisako taikyti maksimalaus bendravimo modelį, argumentuodamas būtent vaikų amžiumi, jiems reikalingu pastovumu ir stabilumu, išsamesnė bylos faktinių aplinkybių analizė rodo, kad lemiamą įtaką teismo sprendimui, tikėtina, turi kitų kriterijų (tėvų gebėjimai, vaiko ir kiekvieno iš tėvų santykiai) vertinimas.

Nepaisant to, kuriai amžiaus grupei vaikas priklauso ginčo dėl vaiko metu, būtina vertinti individualius konkretaus vaiko poreikius, t. y. atsižvelgti į vaiko sveikatos būklę, specialiuosius poreikius[84], charakterį. Taip būtų laikomasi tiek tarptautiniuose, tiek nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinto geriausių vaiko interesų principo, aiškiai įpareigojančio kiekvieno vaiko situaciją vertinti individualiai, tiesiog nepriskiriant vaiko vienai ar kitai grupei[85]. Analizuotose teismo nutartyse pastebima, kad vaiko poreikiai dažniausiai ver-

78 Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. rugsėjo 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-596-460/2025.

79 Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-151-889/2025.

80 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1438-871/2025.

81 Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-149-856/2024; Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-438-587/2024; Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-699-896/2024.

82 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-2414-565/2024.

83 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-452-896/2024; Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-149-856/2024.

84 Emilie Lahaie, Karine Poitras ir Rachel Birnbaum, „Judicial Decision-making in Family Court Involving Children with Autism Spectrum Disorder“, *Family Court Review* 61, 4 (2023): 854–869, https://research-ebsco-com.skaitykla.mruni.eu/c/2ldytd/search/details/vc4mntoirv?db=asn&limiters=None&q=JN+%22Family+Court+Review%22+AND+shared+parenting&searchMode=boolean.

85 Jungtinių Tautų vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 14. Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus (3 str. 1 d.). Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, žiūrėta 2024 m.

tinami kartu su tėvų galimybėmis visaverčiai savarankiškai pasirūpinti vaiku, užtikrinti kasdienę vaiko priežiūrą ir įprastai atskirai išsamiai neanalizuojami, jei teismui nekyla abejonių dėl abiejų tėvų galimybių iš esmės pasirūpinti vaiku. Vis dėlto yra bylų, kuriose teismas sprendimą netaikyti maksimalios bendravimo tvarkos, nepaisant abiejų tėvų gebėjimų rūpintis vaiku, grindė būtent vaikui nustatytais specialiais poreikiais, atkreipdamas dėmesį į tokiam vaikui reikalingą pastovumą[86]. Kaip geroji praktika paminėtina ir tai, kad vienoje byloje teismas itin išsamiai analizavo ne tik vaiko specialiuosius poreikius (tokie nenustatyti), bet ir paties vaiko asmenybę, pabrėžė jo jautrumą, nerimą dėl vėlavimo į pamokas ir būtent tuo remdamasis nustatė, kad maksimali bendravimo tvarka neatitiks geriausių vaiko interesų[87].

3.3. Vaiko ryšys su kiekvienu iš tėvų ir tėvų gebėjimai pasirūpinti vaiku

Kadangi bendravimo tvarka, pagal kurią vaikas su kiekvienu iš tėvų praleidžia po tiek pat laiko, reikalauja kiekvieno iš tėvų gebėjimo visaverčiai ilgesnį laiką be antrojo pagalbos pasirūpinti vaiko priežiūra, vaiko ir abiejų tėvų ryšio, santykių vertinimas ir analizė ypač reikšmingi. Svarbu pabrėžti, kad būtent vaiko ir kiekvieno iš tėvų santykis yra vienas pagrindinių aspektų (jei tenkinamos kitos objektyvios sąlygos, pavyzdžiui, atstumas tarp tėvų gyvenamųjų vietų), leidžiančių spręsti, kad vaikui nebus sudėtinga prisitaikyti prie tokio bendravimo modelio[88].

Būtent tokios pozicijos laikosi ir Lietuvos teismai. Teismų praktikos analizė rodo, kad vaiko santykis su kiekvienu iš tėvų ir tėvų galimybės tinkamai savarankiškai pasirūpinti vaiku vertinami visais atvejais, kai sprendžiama dėl 50:50 bendravimo tvarkos nustatymo. Bylose, kuriose teismui iš pateiktų įrodymų, specialistų įžvalgų nekyla abejonių dėl tėvų gebėjimų ir jų ryšio su vaiku (ypač, jei šeima nuo gyvenimo skyriumi pradžios iki teismo sprendimo priėmimo laiką su vaiku dalinosi būtent taip), teismas maksimalios bendravimo tvarkos taikymą netgi laiko prioritetiniu[89], tokios pozicijos laikosi ir ne vienoje byloje nustato bendravimo tvarką kaip laikinąją apsaugos priemonę[90].

---

kovo 11 d., http://vtaki.lt/lt/teisine-informacija/tarptautine-praktika/jungtiniu-tautu-vaiko-teisiu-komiteto-komentarai.

86 Šiaulių apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-567-357/2024, Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. rugsėjo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1847-855/2024.

87 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1043-560/2025.

88 Rachel Birnbaum ir Michael Saini, „A qualitative synthesis of children's experiences of shared care post-divorce", *International Journal of Children's Rights* 23, 1 (2015): 109–132, https://www.researchgate.net/publication/277614546_A_Qualitative_Synthesis_of_Children's_Experiences_of_Shared_Care_Post_Divorce.

89 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. sausio 18 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. e2A-48-775/2024; Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1444-601/2025, Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-404-950/2024.

90 Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-383-589/2024, Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje

3.4. Tėvų gyvėnamosios vietos, atstumas iki vaiko ugdymo įstaigos ir tėvų galimybės įgyvendinti tvarką

Svarstant, ar nustatyti tvarką, pagal kurią vaikas su abiem tėvais praleistų po tiek pat laiko, t. y. faktiškai gyventų dviejose vietose (alternatyvi, kintama gyvenamoji vieta), atstumas tarp fizinių tėvų gyvenamųjų vietų ir nuo vaiko lankomos ar planuojamos lankyti ugdymo įstaigos itin aktualus, kadangi dažnai keltis į kitus namus, net jei vienas nuo kito stipriai nenutolę, jau savaime gali kelti vaikams stresą[91]. Akivaizdu, kad taip yra, nes tiek gyvendamas vieno iš tėvų, tiek kito namuose vaikas privalo nesunkiai pasiekti ugdymo įstaigą, popamokines ir laisvalaikio vietas, todėl būtina vertinti, kur gyvena abu tėvai, ar vaikui keliantis iš vienų namų į kitus jo aplinkybės iš esmės nepasikeis, pavyzdžiui, ar vaikui rytais nereikės nepagrįstai anksti keltis, kad pasiektų mokyklą, taip pat atsižvelgti į tai, ar abiejų tėvų namuose bus sudarytos tinkamos sąlygos vaikui gyventi (t. y. ar bus jam skirta aplinka namų darbams ruošti, miegoti ir pan.).

Teismų praktikos analizė atskleidė, kad teismai nuosekliai laikosi LAT praktikos atidžiai ir išsamiai įvertinti tėvų gyvenamąsias vietas, atstumus tarp jų, tėvų darbo grafikus, kai nustatoma maksimali vaiko ir skyriumi gyvenančio vieno iš tėvų bendravimo tvarka. Pavyzdžiui, vienu atveju teismas maksimalios bendravimo tvarkos netaikė, be kitų aspektų, būtent dėl galimybės vaikui viešuoju transportu pasiekti ugdymo įstaigą iš abiejų tėvų namų (iš mamos namų buvo įmanoma, tėvo – ne)[92], kitoje byloje teismas tokios tvarkos nepatvirtino, nes tėvai gyvena skirtinguose miestuose, taigi tokios tvarkos neįmanoma taikyti, kad vaikas galėtų ugdytis vienoje ugdymo įstaigoje[93]. Vis dėlto vienoje byloje teismas sprendė, kad, atsižvelgiant į vaikų amžių, 1,5 val. rytinio kėlimosi laiko skirtumas nėra pakankamas pagrindas teigti, kad 50:50 bendravimo tvarka neatitiks vaikų interesų[94].

3.5. Tėvų tarpusavio santykiai

Remiantis tiek LAT praktika, kuri būtent konfliktiškų tėvų santykių aspektu yra nevienareikšmė[95], tiek analizuojant užsienio valstybėse atliktų tyrimų duomenis, kurie atskleidžia skirtingus rezultatus, galima teigti, kad tėvų konfliktų intensyvumas, gebėjimas

byloje Nr. e2S-544-440/2024, Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-702-340/2024.

91 Toros ir Lehtme, *supra note,* 19: 269–286.

92 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1043-560/2025.

93 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-2446-565/2024; Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-2541-1187/2024, Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-689-555/2025, Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1029-936/2024.

94 Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-2379-803/2024.

95 2016 m. vasario 19 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-99-969/2016 LAT konstatavo, kad 50:50 bendravimo tvarka galima tik esant tėvų sutarimui, 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-279-

tartis dėl su vaikais susijusių klausimų, yra vienas sudėtingiausių aspektų, sprendžiant, ar maksimali bendravimo tvarka bus palankiausia vaikui. Vienuose moksliniuose šaltiniuose teigiama, kad esant itin konfliktiškiems tėvų santykiams vaiko gyvenimas pakaitomis su kiekvienu iš tėvų gali neigiamai paveikti vaiko emocinę sveikatą ir vystymąsi[96]. Tai itin pabrėžia ir dr. R. Emery, teigdamas, kad ilgalaikiai tėvų konfliktai, kuriuose vaikas neišvengiamai dalyvauja, gyvendamas dviejuose namuose, vaikams yra itin žalingi ir jo interesus tokiais atvejais geriau atitinka gyvenimas vienuose namuose, su kitu iš tėvų bendraujant pagal griežtai nustatytą grafiką[97]. Vis dėlto yra nuomonių, kad lygiavertis laiko paskirstymas su kiekvienu iš tėvų leidžia vaikui suformuoti stiprų santykį su kiekvienu, ir tai nusveria galimas neigiamas pasekmes vaikui, kurias gali sukelti tėvų nesutarimai[98].

Darytina išvada, kad kai tėvų tarpusavio santykiai yra sudėtingi (konfliktiški) ir jei vienas iš jų siekia, kad būtų nustatyta bendravimo tvarka, pagal kurią vaikas praleistų lygiai tiek pat laiko su kiekvienu iš tėvų, turėtų būti atidžiai įvertinta, ar tėvams realiai pavyks laikytis tokios bendravimo tvarkos (tinkamai ją vykdyti), kokia yra vaiko nuomonė, ar tėvai galės susitarti dėl esminių vaiko priežiūros, auklėjimo ir ugdymo klausimų. Šiuo atveju svarbu tai, kad vaikui gyvenant po pusę laiko su kiekvienu iš tėvų ir esant tėvų nesutarimams dėl esminių vaiko auklėjimo, ugdymo ir kasdienių poreikių tenkinimo klausimų, tai gali sukelti neigiamų išgyvenimų vaikui, nes jam reikėtų kas savaitę iš esmės prisitaikyti prie naujos tvarkos, rutinos, įpročių, dėl to nebūtų sklandžiam vaiko vystymuisi reikalingo stabilumo[99].

Autorių nuomone, labai svarbu įvertinti konfliktiškus tėvų tarpusavio santykius, nustatant ne tik teoriškai geriausius vaiko interesus atitinkančią, bet ir realiai įmanomą vykdyti bendravimo tvarką. Ir EŽTT praktikoje nuosekliai pabrėžiama galimybė užtikrinti realų patvirtintos bendravimo tvarkos vykdymą. Teismas pabrėžia, kad valstybė turi pareigą ne tik priimti sprendimą dėl bendravimo, bet ir užtikrinti realų jo įgyvendinimą per protingą laiką[100], o nustatydama labai intensyvų bendravimo modelį turi įvertinti, ar valstybės institucijos realiai pajėgios jį įgyvendinti ir ar toks modelis nesukels papildomų konfliktų,

969/2019, atvirkščiai, nuspręsta, kad tokia bendravimo tvarka galima ir nesant tėvų sutarimo, kaip tik ji gali būti geriausias būdas tolesniems tėvų nesutarimams mažinti.

96 An Katrien Sodermans, Koen Matthijs ir Gray Swicegood, „Characteristics of joint physical custody families in Flanders“, *Demographic Research* 28, (2013): 837–838, https://www.demographic-research.org/articles/volume/28/29/; Nicholas Bala ir kt., „Shared Parenting in Canada: Increasing Use But Continued Controversy“, *Family Court Review* 55, 4 (2017): 513–530, https://research-ebsco-com.skaitykla.mruni.eu/c/2ldytd/search/details/gejq33hnaf?db=asn&limiters=None&q=JN+%22Family+Court+Review%22+AND+shared+parenting&searchMode=boolean.

97 E. Emery, *supra note,* 73: 66.

98 L. Nielsen, „Re-examining the research on parental conflict, co-parenting, and custody arrangements“, *Psychology, Public Policy, and Law* 23, 2 (2017): 211–231, https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%22Flaw0000109; Berman ir Daneback, *supra note*, 4: 1453.

99 Peter Jaffe, „A Presumption Against Shared Parenting for Family Court Litigants“, *Family Court Review* 52, 2 (2014): 187–192, https://openurl-ebsco-com.skaitykla.mruni.eu/contentitem/doi:10.1111/fcre.12081?sid=ebsco:plink:crawler&id=ebsco:doi:10.1111/fcre.12081&crl=c.

100 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2024 m. vasario 19 d. sprendimas byloje *Anagnostakis prieš Graikiją,* peticijos Nr. 26504/20, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 9 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-228017%22]}.

kenkiančių vaikui[101].

Teismų sprendimai, kaip ir mokslininkų įžvalgos, vertinant ir interpretuojant tėvų tarpusavio santykius, kai nustatoma bendravimo su vaiku tvarka, yra skirtingi. Vienose bylose sudėtingi tėvų santykiai, nesutarimai dėl bendravimo su vaiku yra vieni iš argumentų, kad 50:50 bendravimo tvarka bus geriausia vaikui, kartu akcentuojant tai, kad laikas tėvams bus padalintas po lygiai, labai aiškiu grafiku, todėl tai mažins nesutarimus ir sukurs vaikui stabilumą[102]. Kitose bylose, priešingai, būtent stabilumo poreikiu, tėvų nesutarimais argumentuojama, kad tokia tvarka negalima[103].

Atkreiptinas dėmesys, kad apeliacinės instancijos teismų praktikos analizė leidžia daryti išvadą, jog tik menkoje dalyje nutarčių tėvų santykių aspektas buvo nagrinėtas išsamiai, nors dažnai egzistavo akivaizdūs tėvų nesutarimai (jau vien ta aplinkybė, kad tėvai bylinėjasi, nes negeba priimti taikaus sprendimo). Teigtina, kad šis kriterijus (tėvų tarpusavio santykių kokybė, tarpusavio komunikavimas) interpretuojamas dviprasmiškai, pasigendama teismo vertinimų, kaip nustatyta maksimali bendravimo tvarka esant tėvų nesutarimams paveiks vaiką, kaip tėvai ateityje ieškos ir ar apskritai gebės siekti ir vykdyti bendrus susitarimus dėl vaiko. Autorių nuomone, efektyviai užtikrinant geriausių vaiko interesų principą, kai sprendžiamos maksimalios bendravimo tvarkos nustatymo galimybės, būtina daugiau dėmesio skirti konfliktiškų tėvų santykių ir jų poveikio vaiko gerovei analizei.

Apibendrintai galima teigti, kad apeliacinės instancijos teismai, nustatydami 50:50 bendravimo tvarką su skyriumi gyvenančiu vienu iš tėvų, remiasi kasacinio teismo identifikuotais kriterijais. Vis dėlto pastebėta, kad skirtingose bylose vertinami skirtingi kriterijai, kartais suabsoliutinant, teikiant prioritetą vienam iš jų, bet ne jų visumai. Bendrai manytina, kad išsamiai, argumentuotai vertinti geriausius vaiko interesus tokiose bylose išimtinai svarbu, nes bendravimo tvarka nėra savitikslė, visų pirma, ji turi atitikti vaiko poreikius, o ne tėvų ambicijas. Autorių nuomone, atsižvelgiant į nevienareikšmes mokslininkų nuomones ir būtinybę realiai įgyvendinti nustatytą tvarką, išsamiau reikėtų įvertinti tėvų tarpusavio santykius, kaip vieną iš esminių kriterijų šiose bylose.

101 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2009 m. gruodžio 1 d. sprendimas byloje *Eberhard ir M. prieš Slovėniją*, pareiškimų Nr. 8673/05 ir 9733/05, HUDOC, žiūrėta 2026 m. kovo 9 d., https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-118248.

102 Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2025 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-151-889/2025.

103 Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-699-896/2024, Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2024 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-2541-1187/2024.

Išvados

1. Užtikrinti vaiko ryšį su abiem tėvais yra viena svarbiausių vaiko teisių. Vaikas turi teisę palaikyti santykius su abiem tėvais, nesvarbu, ar jie gyvena kartu ar atskirai, o tėvai turi teisę ir pareigą bendrauti su vaiku ir dalyvauti vaiko auklėjime. Lietuvos teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios vaiko ir skyriumi gyvenančio vieno iš tėvų bendravimo tvarkos nustatymą, nesudaro kliūčių maksimaliai bendravimo tvarkai nustatyti. Vis dėlto jos yra tik orientyrai, nustatantys, kad bendravimo tvarka turi atitikti geriausius vaiko interesus ir suteikti galimybę skyriumi gyvenančiam vienam iš tėvų maksimaliai dalyvauti vaiko gyvenime. Taigi iš esmės tai atitinka tėvų lygiateisiškumo ir vaiko geriausių interesų užtikrinimo principus, tačiau teisės normos neapibrėžia, nei ką laikyti maksimaliu dalyvavimu, nei kokie kriterijai turėtų būti vertinami, kad nustatyta bendravimo tvarka atitiktų geriausius vaiko interesus.
2. Remiantis LAT suformuota praktika, kriterijai, kuriuos būtina įvertinti sprendžiant dėl 50:50 bendravimo tvarkos atitikimo geriausiems vaiko interesams, yra: vaiko nuomonė, amžius ir poreikiai, tėvų gyvėnamosios vietos ir atstumas nuo jų iki vaiko ugdymo įstaigos, tėvų galimybės įgyvendinti tokią tvarką, vaiko ryšys su kiekvienu iš tėvų, tėvų tarpusavio santykiai. Panašius kriterijus jau 2007 m. suformulavo Europos šeimos teisės komisija (CEFL) tėvų atsakomybės principuose, todėl, tikėtina, Lietuvos kasacinio teismo praktika kryptingai vadovaujasi šiuo šeimos teisės harmonizavimo įrankiu.
3. Naujausios Lietuvos apeliacinės instancijos teismų praktikos analizė atskleidė, kad teismai, nustatydami maksimalios bendravimo tvarkos galimybę, remiasi LAT identifikuotais kriterijais. Vis dėlto pastebima, kad teismai bylose vertina ne visus, o tik tam tikrus kriterijus. Atsižvelgiant į nevienareikšmes mokslininkų nuomones ir būtinybę realiai įgyvendinti nustatytą tvarką, autorių nuomone, ypač pasigendama išsamesnės tėvų tarpusavio santykių, kaip vieno iš svarbaus kriterijaus nustatant maksimalią bendravimo tvarką, analizės.
4. Atsižvelgiant į atlikto teisinio reguliavimo ir teismų praktikos analizės rezultatus ir tai, kad teismai vis dažniau sprendžia dėl galimybės nustatyti maksimalią vaiko ir skyriumi gyvenančio vieno iš tėvų bendravimo tvarką, tikslinga tęsti mokslinę šios temos analizę, kad būtų suvienodinta teismų praktika, o tai sudarytų prielaidas tokiose bylose kokybiškai įgyvendinti geriausių vaiko interesų principą.

ESTABLISHING MAXIMUM CONTACT (ON A 50:50 PRINCIPLE) BETWEEN A CHILD AND ONE PARENT LIVING SEPARATELY IN LITHUANIA: CURRENT ISSUES IN CASE LAW

Ugnė Klingerė
Mykolas Romeris University, Lithuania

Inga Kudinavičiūtė – Michailovienė
Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *Given the increasing number of cases in which Lithuanian courts decide on the arrangements for a child's communication with the parent living separately, under which the child spends an equal amount of time with both parents, the article analyses the criteria to be applied when assessing whether such an arrangement is compatible with the best interests of the child. Using document analysis, case law analysis, systematic and comparative methods, the article examines the relevant legal regulation, identifies the criteria established in the practice of the Supreme Court of Lithuania, and analyses their content and application in the most recent appellate case law. The article reveals that, according to the Supreme Court of Lithuania's established practice, the key criteria to be evaluated should include: the child's opinion, the child›s age and needs, parents› place of residence and distance from the child's educational institution, parents' ability to implement such an arrangement, the child›s bond with each parent, and inter-parental relationships. The influence of the Principles of European Family Law regarding Parental Responsibilities developed by the Commission on European Family Law (CEFL) may have shaped these criteria. The analysis of appellate court practice demonstrates that courts generally use these criteria for a comprehensive assessment of the child›s best interests when deciding on the establishment of maximum contact arrangements. However, it is observed that in most cases the evaluation is limited to only certain criteria rather than all of them, and a more thorough assessment of the aspect of inter-parental conflict is particularly lacking.*

Keywords: *best interests of the child, contact arrangements with the non-resident parent, case-law of the Supreme Court of Lithuania, inter-parental relationships, joint physical custody.*

Ugnė Klingerė, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto doktorantė. Mokslinių tyrimų kryptys: šeimos teisė, vaikų teisės.

Inga Kudinavičiūtė-Michailovienė, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto profesorė, socialinių mokslų (teisės) daktarė. Mokslinių tyrimų kryptys: šeimos teisė, šeimos teisės unifikavimas ir harmonizavimas (cross border elementas), civilinė teisė, vaikų teisės.

Ugnė Klingerė, PhD candidate at the Institute of Private Law at the Law School at Mykolas Romeris University. Research interests: family law, children's rights.

Inga Kudinavičiūtė – Michailovienė, Professor at the Institute of Private Law at the Law School at Mykolas Romeris University, Doctor of Social Sciences (Law). Research interests: family law, unification and harmonization of family law (cross-border element), civil law, children's rights.